

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

24/2536-

19. august 2024

Avgjørelse av klager på vedtak om kvoter for lisensfelling av brunbjørn i region 3, 5 og 8 i 2024

Klima- og miljødepartementet viser til klager på vedtak fattet av rovviltnemndene i region 3, 5 og 8 om kvoter for lisensfelling av brunbjørn i 2024.

Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemndene i region 3, 5 og 8 sine vedtak om kvoter på henholdsvis 4, 6 og 3 dyr for lisensfelling av brunbjørn i perioden 21. august – 15. oktober 2024, med et tilleggsvilkår for region 8. Bjørnebinner med unge(-r) samt hennes unge(-r) er unntatt fra kvotene, slik nemndene selv har vedtatt.

Den vedtatte lisensfellingkvoten for region 8 ble fylt i mai 2024, og det vil følgelig ikke bli lisensfelling av bjørn i regionen i år.

Departementet bemerker at region 8 er eneste region med en bestand under det regionale bestandsmålet som har åpnet for lisensfelling av bjørn i år. Vi viser til retningslinjene i brev fra Klima- og miljødepartementet 19. mai 2023, om at det skal det være en restriktiv bruk av lisensfelling dersom bestanden i den enkelte region er under det regionale bestandsmålet. Departementet viser også til retningslinjene i samme brev om at av hensyn til bjørnebestanden og muligheten for å nå det regionale bestandsmålet, bør nemndene ved vedtak om felling være forsiktige når det gjelder uttak av binner i regioner der man er under bestandsmålet, også utenfor forvaltningsområdet for bjørn.

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 20
www.kld.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 882

Avdeling
Naturforvaltningsavdelingen

Saksbehandler
Kristin Sønnestyn
Berg

I avgjørelsen har departementet lagt vekt på historikk og potensial for skade fra bjørn i region 3, 5 og 8. Det foreligger et potensial for skader på beitedyr som oppfyller vilkåret i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, og det er ikke andre tilfredsstillende løsninger enn uttak gjennom lisensfelling. Vi finner samtidig at de vedtatte kvotene ikke truer bestandens overlevelse.

Klagene er ikke tatt til følge.

Saksgang

Region 3

Rovviltnemnda vedtok 14. mai 2024 en kvote for lisensfelling av 4 brunbjørner for perioden 21. august – 15. oktober 2024. Lisensfellingsområdet omfatter hele regionen. Vedtaket ble påklaget av NOAH – for dyrs rettigheter 4. juni 2024 og Aktivt Rovdyrvern 7. juni 2024. Rovviltnemnda behandlet klagen 17. juni 2024 og oversendte saken til Klima- og miljødepartementet for endelig avgjørelse.

Region 5

Rovviltnemnda vedtok 14. mai 2024 en kvote for lisensfelling av 6 brunbjørner for perioden 21. august – 15. oktober 2024. Lisensfellingsområdet omfatter beiteprioritert område (grønn sone) i regionen. Vedtaket ble påklaget av NOAH – for dyrs rettigheter 30. mai 2024, Aktivt rovdryvern 3. juni 2024 og Foreningen Våre Rovdyr 4. juni 2024. Rovviltnemnda behandlet klagen 26. juni 2024 og oversendte saken til Klima- og miljødepartementet 1. juli 2024 for endelig avgjørelse.

Region 8

Rovviltnemnda vedtok 15. april 2024 en kvote for lisensfelling av 3 brunbjørner i beiteprioriterte områder i Finnmark, hvorav inntil 2 hunnbjørner (binner) for perioden 21. august 2024 – 15. oktober 2024. Vedtaket ble påklaget av Aktivt Rovdyrvern den 22. april 2024 og Foreningen Våre Rovdyr 30. april 2024. Rovviltnemnda behandlet klagen 15.-16. mai 2024 og opprettholdt sitt vedtak. Saken ble oversendt Klima- og miljødepartementet 16. mai 2024 for endelig avgjørelse. Lisensfellingskvoten tilsvarer i størrelse den opprinnelige skadefellingskvoten i regionen på 3 dyr. Rovviltnemnda vedtok 31. mai 2024 en tilleggskvote for skadefelling på 2 dyr. Departementet presiserer for ordens skyld at tilleggskvoten ikke påvirker størrelsen på lisensfellingskvoten.

Miljødirektoratet ga sin faglige tilråding for lisensfellingskvoten av bjørn i hele landet 16. juli 2024, og en tilleggsvurdering av lisensfellingskvoten for region 8 den 13. august 2024.

Klagers anførsler

I oversendelsen av saken har rovviltnemndene trukket fram følgende hovedpunkter fra klagen:

Region 3

NOAH – for dyrs rettigheter:

- «NOAH mener at rovviltnemnda i dette tilfellet ikke har sikret at fellingene ikke medfører fare for langsiktig overlevelse og levedyktighet av bjørnebestanden i Norge.
- NOAH mener at vedtaket unnlater å gjennomføre en konkret vurdering av skaderisikoen og å vise – utover generelle uttalelser – hva som er omfanget, alvorlighetsgraden eller sannsynligheten for den eventuelle skaden. Dette betyr at et av hovedvilkårene for å tillate felling ikke er vist å være oppfylt, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b, og Bernkonvensjonens artikkel 9 første ledd bokstav b. I tillegg har de nevnte manglene virket bestemmende på vedtakets innhold som utgjør vedtaket ugyldig, jf. forvaltningslovens § 41.
- NOAH mener at rovviltnemnda har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor felling er den eneste tilfredsstillende løsningen i saken. NOAH mener at det finnes andre tilfredsstillende løsninger som ikke har blitt vurdert i denne saken. Derfor kan NOAH ikke se at et av hovedvilkårene for felling er oppfylt, jf. nml. § 18 andre ledd og Bernkonvensjonens artikkel 9.»

Aktivt Rovdyrvern (ARV):

- «ARV påpeker at Rovviltnemnda ikke har vedtakskompetanse når bjørnebestanden er under bestandsmålet. De viser til at forskriften eksplisitt krever at bestandsmålet skal være over en viss grense for at felling kan vedtas. Derfor mener ARV at vedtakene om å felle bjørner er ugyldige.»

Departementet viser ellers til klagene i sin helhet.

Region 5

NOAH – for dyrs rettigheter:

- «NOAH uttrykker stor bekymring over at det i det hele tatt tillates lisensfelling av bjørn som er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste.
- NOAH minner om at Norge nylig undertegnet en naturavtale som er glassklar på at truede arter skal beskyttes og menneskeskapt desimering skal stanses.
- NOAH mener vilkåret om bestandens overlevelse ikke er oppfylt og mener skadefelling vil true bestandens overlevelse, og minner også om at det nasjonale bestandsmålet ikke er nådd. NOAH vil understreke at forpliktelsen i § 5 i nml. innebærer å ta tiltak for å forbedre bevaringsstatusen, slik at bjørn ikke lenger ville være sterkt truet i Norge. Norge har denne forpliktelsen overfor det internasjonale samfunnet, på grunnlag av Bernkonvensjonens artikkel 2.
- NOAH mener også det mangler en forvaltningsplan som sikrer langsiktige overlevelsen av bestanden i Norge, noe som øker kravet til kunnskapsgrunnlaget.
- NOAH mener at den fastsatte kvoten er uforholdsmessig høy, og at det ikke finnes noe juridisk grunnlag til å åpne for lisensfelling av bjørn, jf. naturmangfoldloven § 18 bokstav b.
- NOAH mener at vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger ikke er oppfylt, og savner begrunnelse for hvorfor felling er eneste tilfredsstillende løsningen. De mener at

rovviltnemnda ikke har gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor felling er den eneste tilfredsstillende løsningen i saken.»

Aktivt Rovdyrvern (ARV):

- *«ARV påpeker at rovviltnemndene må samarbeide og se bestanden helhetlig.*
- *ARV vil heve at vedtaket som åpner for mulighet til å skadefelle 6 bjørner i region 5 både sammenholdt med de øvrige vedtakene, men også alene, utgjør et brudd på Naturmangfoldloven §§ 1, 4, 8, 9, 10, Bernkonvensjonens artikkel 6 og Grunnloven § 112.*
- *ARV mener at det også er en forvaltningsmessig tilsnikelse å delegere myndigheten til Rovviltnemndene, all den tid disse ikke har vedtakskompetanse når arten ligger under bestandsmålet.*
- *ARV etterspør således hvilke tiltak forvaltningen har truffet for å få bjørn OPP på eller over bestandsmålet.»*

Foreningen Våre Rovdyr (FVR):

- *«FVR mener at vedtaket strider med naturmangfoldloven §§ 5, 8 og 9 med mål om å bevare arter i deres naturlige utbredelsesområde og i levedyktige bestander, kunnskap om økologisk tilstand og føre-var-prinsippet.*
- *FVR mener det er svært søkt argument å legitimere skyting av bjørn fordi man har registrert skader på bikuber.*
- *FVR mener at når det åpnes for uttak av binner, og i verste fall flere skutte binner i området, er det kritisk for bestanden og mulighetene for å nå det nasjonale bestandsmålet på bjørn som aldri før er nådd.*
- *FVR mener det er en kritisk feiloppfatning at hannbjørner og binner uten unger ikke har noen betydning for bestanden, slik at terskelen er lavere for å felle slike enslige bjørner. Tilstedeværelsen av hannbjørner har en stor betydning for hvilke områder andre bjørner benytter og etter hvert vil benytte til leveområder.*
- *FVR påpeker at sameksistens av flere store rovdyr innenfor samme forvaltningsområde er også kraftig undervurdert og vektlegges ikke nok i forvaltningsvedtak.*
- *Det tas ikke tilstrekkelig hensyn til at binner kan skytes fra unger og påvirkningen jakt har på brunbjørn.*
- *Brunbjørn vil alltid streife over store avstander og trenger store områder de kan få leve i.»*

Departementet viser ellers til klagene i sin helhet.

Region 8

Aktivt Rovdyrvern:

- *«Rovviltnemnda har ikke vedtaksmyndighet på bjørn da det ikke fremgår av lovverk at bestander under bestandsmål skal rundes oppover.*
- *Det er uforsvarlig å åpne for lisensfelling av bjørner generelt, binner spesielt, og med dette vedtaket er det også stor risiko for at binner med unger skytes.*

- *Anmoder om at B-områdene omdefineres til A-områder.*
- *Begjærer vedtaket ugyldiggjort.»*

Foreningen Våre Rovdyr:

- *«Vedtaket om å felle 3 brunbjørn bryter med naturmangfoldloven §§ 5, 8 og 9.*
- *Å ta ut binner er fullstendig uforsvarlig for bestandens utvikling og overlevelse i regionen og i Norge.*
- *Tapstallene er så begrenset at andre ikke-letale tiltak må prioriteres før lisensfelling.*
- *Det at den nasjonale bestanden er beregnet til under 10 ynglinger burde tilsi at ikke nemnda, men Miljødirektoratet burde ha vedtaksmyndighet over brunbjørn i regionen.»*

Departementet viser ellers til klagen i sin helhet.

Rovviltnemndenes vurdering

Region 3

Rovviltnemndas vedtak av 14. mai 2024 er tilgjengelig på Miljøvedtaksregisterets sider: [Vedtaket om kvote og område for lisensfelling av brunbjørn i region 3/Oppland i 2024 \(miljovedtak.no\)](https://miljovedtak.no).

Ved behandling av klagen har roviltnemnda konkludert med følgende:

«Rovviltnemnda i region 3 har vurdert vedtak 9/24 datert 14.05.2024 på nytt, men finner ikke grunnlag for å endre på vedtaket og sender saken til Klima- og miljødepartementet for klagebehandling.»

Departementet viser også til nemndas øvrige vurderinger, jf. sekretariatets innstilling, i oversendelsen av saken i brev av 1. juli 2024. Klagere har mottatt kopi av nemndas brev.

Region 5

Rovviltnemndas vedtak av 14. mai 2024 er tilgjengelig på Miljøvedtaksregisterets sider: [Kvote og område for lisensfelling av bjørn i region 5 i 2024 \(miljovedtak.no\)](https://miljovedtak.no)

Ved behandling av klagen har roviltnemnda konkludert med følgende:

«Rovviltnemnda legger til grunn at nemnda har hatt tilgang til den nødvendige og eksisterende kunnskap for å fatte et gyldig vedtak om kvotens størrelse, jf. §§ 7 og 8 i roviltforskriften, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, men også jf. forvaltningsloven § 17. Rovviltnemnda kan ikke se at det er innkommet nye opplysninger eller andre hensyn som ikke var kjent på vedtakstidspunktet. Klagen tas etter dette ikke til følge. Rovviltnemnda opprettholder sitt vedtak av 14.5.2024 i sak 7/24, og klagen oversendes Klima- og miljødepartementet for endelig avgjørelse, jf. forvaltningsloven § 33 fjerde ledd.»

Departementet viser også til nemndas øvrige vurderinger, jf. sekretariatets innstilling, i oversendelsen av saken i brev av 16. mai 2024. Klagere har mottatt kopi av nemndas brev.

Region 8

Rovviltnemndas vedtak av 31. mai 2024 er tilgjengelig på Miljøvedtaksregisterets sider:

[Kvote for lisensfelling av bjørn 21.8.2024–15.10.2024 \(miljovedtak.no\)](#)

Ved behandling av klagen har rovviltnemnda konkludert med følgende:

«Kvoten for lisensfelling av bjørn truer ikkje bestandens overlevelse og formålet kan ikkje nåes på annen tilfredsstillende måte. Rovviltnemnda kan ikke se at klagen tilfører saken nye opplysninger som gir grunnlag for å endre vedtaket. Rovviltnemnda opprettholder sitt vedtak. Saken oversendes til Klima- og miljødepartementet for endelig avgjørelse. Det rettslige grunnlaget for avgjørelsen er naturmangfoldloven § 18 bokstav b og rovviltforskriften §§ 3, 4, 7 og 10.»

Departementet viser også til nemndas øvrige vurderinger i oversendelsen av saken i brev av 16. mai 2024. Klagere har mottatt kopi av nemndas brev.

Miljødirektoratets faglige vurdering

Miljødirektoratet har redegjort for bestandssituasjonen og bestandsutviklingen for brunbjørn i Skandinavia, nasjonalt og for de ulike forvaltningsregionene. Blant annet viser gjennomgangen at det på nasjonalt nivå ble påvist 179 ulike bjørner i 2023, hvorav 79 hunnbjørner og 99 hannbjørner. Dette var en økning på 3 individer sammenlignet med året før. Utviklingen i antall påviste individer i de ulike rovviltregionene viser den samme hovedtendensen som man har sett de senere årene, med en økning i region 5 (Hedmark) og region 8 (Troms og Finnmark) og nedgang i region 6 (Trøndelag og Møre og Romsdal) og region 7 (Nordland).

Den nasjonale bestanden er under det fastsatte bestandsmålet. Antall estimerte ungekull har hatt en jevn og langsom økning, fra 5,7 i 2009 til 9,6 i 2023. Tilsvarende mønster gjelder i region 8 der utviklingen har vært en sakte bestandsvekst. Det er imidlertid forskjeller internt i regionen, med en negativ utvikling i antall individer i Troms og økning i Finnmark. Totalt ble det i 2022 registrert 79 ulike bjørner i region 8, hvorav 38 hunnbjørner og 41 hannbjørner. Bestandsmålet regionalt er nådd i region 5, mens det ikke er nådd i region 6, region 7 og region 8. Bestandssituasjonen for brunbjørn i Norge er sterkt påvirket av bestandssituasjonen på svensk side, og bestandsnedgangen i Sverige som følge av stort uttak de siste årene vil kunne få stor betydning for tiden det tar før man oppnår det vedtatte bestandsmålet i Norge.

I jaktåret 2023/24 ble det felt 8 bjørner i Norge, 3 ved lisensfelling og 5 ved skadefelling. En av disse var et hunndyr. Denne ble felt på lisensfelling utenfor forvaltningsområdet i region 5. Per 15. juni 2024 er det registrert 9 døde bjørner i Norge. En bjørn er registrert drept av annet dyr. De 8 andre er felt på skadefelling, hvorav to er felt av Statens naturoppsyn etter

oppdrag fra Miljødirektoratet, de andre seks er felt av lokale fellingslag. Avgangen fordeler seg geografisk med 4 i hver av regionene 5 og 8, og den siste i region 6. To av dyrene var hunddyr, disse er felt i region 6 og 8.

Miljødirektoratet vurderer at den totale kvoten for lisensfelling av brunbjørn vedtatt av de regionale rovviltnemndene for sesongen 2024, ikke vil true bestandens overlevelse. De tre nemndene har vedtatt kvoter for lisensfelling som i utgangspunktet er av samme størrelse som de betingede kvotene for skadefelling.

Miljødirektoratet vurderer at kvotene for region 3 og 5 ikke vil være til hinder for å kunne nå de regionale bestandsmålene for de to regionene neste år. For region 5 vil bruk av lisensfelling for å redusere bestanden og/eller for å regulere bestandens utbredelse være hensiktsmessig, gitt at bestanden her er over det regionale bestandsmålet. Region 3 har ikke bestandsmål for bjørn, og lisensfelling kan være hensiktsmessig for å begrense skade og innvandring fra region 5.

Da Miljødirektoratet ga sin faglige tilrådning (16. juli 2024), var gjenværende kvoter for lisensfelling fire bjørner i region 3 og tre bjørner i region 5. Miljødirektoratet ser det som sannsynlig at det regionale bestandsmålet for region 5 vil kunne nås, uavhengig av om den gjenværende lisensfellingskvoten skulle bli effektivert. Hvor mange dyr det faktisk vil bli åpnet for lisensfelling av er avhengig av hvor mange bjørner som blir tatt ut ved skadefelling forut for fellingsperiodens start 21. august 2024.

For region 8 ble det vedtatt en lisensfellingskvote på tre dyr. Denne ble fylt allerede i mai 2024, ettersom tre bjørner ble felt på skadefelling i Finnmark fylke, etter vedtak fra Miljødirektoratet. Med bakgrunn i brunbjørnens bestandsstatus og den begrensede utviklingen i brunbjørnbestanden de siste årene samt kjent avgang av brunbjørn, er det vanskelig å se at det er grunnlag for lisensfelling av bjørn i region 8. Direktoratet mener at eventuelle uttak av bjørn i region 8 i størst grad bør gjøres ved skadefelling, noe som gir større mulighet for å få tatt ut individer med størst skadepotensial.

Miljødirektoratet vurderer samtidig at forekomst av brunbjørn i beiteprioriterte områder i region 8 kan medføre et vesentlig skadepotensial, og at lisensfelling kan være et egnet virkemiddel for å avverge tap av rein og sau i disse områdene. Bestandsmålet for brunbjørn i A-området er imidlertid ikke nådd, og uttak av to binner i B-området vil trolig ha en negativ påvirkning på mulighetene for å oppnå bestandsmålet for arten i regionen. For å unngå en slik negativ påvirkning foreslår direktoratet at det kan settes inn vilkår om at statsforvalteren gis fullmakt til å avslutte lisensfelling dersom det blir avgang av binne gjennom skadefelling, lisensfelling eller annen irregulær avgang. Departementet viser ellers til den faglige tilrådingen i sin helhet.

I tilleggsvurdering av 13. august 2024 knyttet til region 8 vurderte Miljødirektoratet blant annet følgende:

«For region 8 ble den vedtatte lisensfellingskvote på tre dyr fylt allerede i mai 2024, ettersom tre bjørner ble felt på skadefelling i Finnmark fylke (etter vedtak fra Miljødirektoratet). Det blir følgelig ikke noen lisensfelling i den nordligste regionen i år, og vi har av den grunn ikke gitt noen grundig faglig vurdering av kvoten som ble satt for lisensfelling.

Vi vil her presisere/tillegge at våre tidligere vurderinger om hvilken betydning uttak av binner i region 8 har på oppnåelse av bestandsmålet både nasjonalt og regionalt også er vurderinger som er gjeldene for 2024. Vi viser til vår faglige vurdering av kvoter for lisensfelling av brunbjørn for regionen i 2023, samt faglige vurdering av kvoten for betinget skadefelling for regionen 2024.

Avgang av voksne binner vil kunne ha en direkte negativ effekt på regional måloppnåelse og man bør være forsiktig når det gjelder uttak av binner i regioner der man er under bestandsmålet, også utenfor forvaltningsområdet for bjørn. Det bør settes vilkår som reduserer mulighetene for at binner blir felt. Vi viser til følgende vurderinger av lisenskvoten 2023 som også gjelder for 2024:

"Miljødirektoratet har tidligere vurdert at det ikke finnes noen begrunnelse for lisensfelling for å regulere bjørnebestandens størrelse i region 8, og har siden 2018 besluttet å ikke åpne for lisensfelling i regionen. Vi mener at eventuelle uttak av bjørn i region 8 bør i størst grad gjøres ved skadefelling, noe som gir større mulighet for å få tatt ut individer med størst skadepotensial.

Vi ser at forekomst av brunbjørn i beiteprioriterte områder i region 8 kan medføre et vesentlig skadepotensiale, og at lisensfelling kan være et egnet virkemiddel for å avverge tap av rein og sau i disse områdene. Bestandsmålet for brunbjørn i A-området er ikke nådd, og uttak av to binner i B-området vil trolig ha en negativ påvirkning på mulighetene for å oppnå bestandsmålet for arten i regionen. For å unngå en slik negativ påvirkning kan det settes inn vilkår om at Statsforvalteren gis fullmakt til å avslutte lisensfellingens dersom det blir avgang av binne gjennom skadefelling, lisensfelling eller annen irregulær avgang".

"Vi vurderer at totalkvoten vedtatt for region 8 ikke vil true bestandens overlevelse, men at et uttak av to binner i B-område vil gi en negativ påvirkning på mulighetene for å oppnå bestandsmålet for arten i regionen".»

Klima- og miljødepartementets vurdering

Rettslige utgangspunkter

Saken er behandlet etter naturmangfoldloven (nml.) § 18 og rovviltforskriften §§ 3, 4, 7 og 10. Videre har departementet, i henhold til nml. § 7, lagt prinsippene i nml. §§ 8 til 10 og 12 til grunn som retningslinjer. Det samme gjelder nml. § 14 om andre viktige samfunnsinteresser.

Prinsippet i nml. § 11 om at tiltakshaver bærer kostnadene ved miljøforringelse, anses ikke relevant i denne saken. Også forvaltningsmålet for arter i nml. § 5 er trukket inn skjønnsvurderingen.

På rovviltfeltet må forvaltningsmålet etter nml. § 5 sees i sammenheng med de vedtatte bestandsmålene som Stortinget har fastsatt for de fire store rovdyrartene, og skal forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 376. Nml. § 5 og prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning er konkretisert i rovviltforskriften §§ 3 og 4 og de regionale forvaltningsplanene for rovvilt. De nasjonale bestandsmålene er fordelt på de åtte forvaltningsregionene for rovvilt, jf.

rovviltforskriften § 4, som følger:

- Region 1: Ikke mål om yngling av brunbjørn
- Region 2: Ikke mål om yngling av brunbjørn
- Region 3: Ikke mål om yngling av brunbjørn
- Region 4: Ikke mål om yngling av brunbjørn
- Region 5: Tre årlige ynglinger av brunbjørn
- Region 6: Tre årlige ynglinger av brunbjørn
- Region 7: En årlig yngling av brunbjørn
- Region 8: Seks årlige ynglinger av bjørn.

Avgjørelsen bygger på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon og effekten av påvirkninger. Departementet har også lagt vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder samisk bruk. Departementet anser at kunnskapsgrunnlaget oppfyller kravene i nml. § 8. Departementet vurderer at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger avgjørelsen kan ha for naturmiljøet. Førre-var-prinsippet i nml. § 9 får derfor mindre betydning.

Departementet skal ta stilling til om det skal gis en lisensfellingkvote for bjørn som vedtatt av rovviltnemndene, for å begrense veksten og/eller utbredelsen av bjørnebestanden, jf. rovviltforskriften § 10. Lisensfelling kan tillates for å avverge skade på blant annet husdyr eller tamrein eller for å ivareta offentlige interesser av vesentlig betydning, jf. rovviltforskriften § 2 bokstav g og nml. § 18 første ledd bokstav b og c. Nml. § 18 andre ledd stiller som vilkår at vedtak bare kan treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Vilkåret om å avverge skade

Etter nml. § 18 første ledd bokstav b kan uttak av bjørn tillates for å «avverge skade» på blant annet husdyr og tamrein. Nml. § 18 er utformet med sikte på å gjennomføre Bernkonvensjonen artikkel 9 nr. 1, jf. lovens forarbeider (Ot.prp. nr. 52 (2008-2009)). I begrepet «avverge» ligger at felling kan skje som et forebyggende tiltak, jf. HR-2021-662-A. I lys av Bernkonvensjonen må det stilles visse minstekrav til skadenes alvorlighet og omfang, jf. HR-2021-662-A, som gjaldt tre vedtak fra Klima- og miljødepartementet om lisensfelling av ulv.

Skadehistorikken viser at det skjer årlige tap av sau og tamrein til bjørn. I 2023 ble det erstattet 825 sau og lam som tapt til bjørn. Til sammenligning ble det i 2013 erstattet 4090 sau og lam som tatt av bjørn, noe som viser at skadene forårsaket av bjørn har gått vesentlig ned de seinere år. I region 3 har det de siste tre årene blitt påvist henholdsvis 7, 0 og 37 (per 10. august 2024) bjørneskader på sau, og utbetalt erstatning for henholdsvis 82 og 0 sau som tapt til bjørn i 2022 og 2023. I region 5 har det de siste tre årene blitt påvist henholdsvis 13, 1 og 30 (per 10. august 2024) bjørneskader på sau, og utbetalt erstatning for henholdsvis 191 og 8 sau som tapt til bjørn i 2022 og 2023. I region 8 har det de siste tre årene blitt påvist henholdsvis 37, 38 og 7 (per 10. august 2024) bjørneskader på sau, og utbetalt erstatning for henholdsvis 124 og 388 sau som tapt til bjørn i 2022 og 2023.

De fleste reinbeitedistriktene i Norge har kalvingsområder som i liten grad har besøk av brunbjørn, og det påvises kun noen få tamrein drept eller skadet av brunbjørn hvert år. Likevel har forskningsprosjekt vist at brunbjørnpredasjon på reinkalv i kalvingsperioden kan være veldig vanskelig å påvise. Dette har i økt grad blitt tatt hensyn til i skjønnsvurderingen i erstatningsutmålingen, og antall tamrein erstattet til brunbjørn har økt de siste årene. I region 5 ble det i reindriftsåret 2022/2023 påvist 0 bjørneskader på tamrein, og erstattet 70 tamrein som tapt til bjørn, og i region 8 samme periode ble det påvist 1 bjørneskade på tamrein og erstattet 113 dyr. Hittil i inneværende reindriftsår er det påvist 6 bjørneskader på tamrein i region 5 og 4 i region 8.

Departementet viser til skadehistorikken, at det er påvist skader på sau og tamrein inneværende år og legger til grunn at det er sannsynlighet for at det også kan oppstå ytterligere skader av et visst omfang og en viss alvorlighetsgrad på beitedyr i inneværende år i region 3, 5 og 8. Departementet finner at vilkåret i nml. § 18 første ledd bokstav b om å avverge skade er oppfylt.

Vilkåret om at formålet ikke kan nås på en annen tilfredsstillende måte

Det er i tillegg et vilkår at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. nml. § 18 andre ledd. I vurderingen av vilkåret vil prinsippet om geografisk differensiert forvaltning veie tungt. Av rovviltforliket 2011 (Stortingets vedtak 687 i behandlingen av dokument 8:163 S (2010-2011)) framgår det at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Dette innebærer at beitenæring skal tilpasses rovvilt i de områder der rovvilt har prioritet, mens det i prioriterte beiteområder skal være lav terskel for å tillate uttak av rovdyr som gjør skade på beitedyr.

De aktuelle vedtakene som vurderes i denne saken gjelder utelukkende kvoter for lisensfelling av bjørn i beiteprioriterte områder, og departementet mener det ut fra føringene i rovviltpolitikken ikke foreligger andre tilfredsstillende løsninger enn å vedta kvote for lisensfelling av bjørn, jf. nml. § 18 andre ledd.

Vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse

Det følger av nml. § 18 andre ledd at vedtak etter bestemmelsens første ledd bokstav a til f bare kan treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Vilkåret må vurderes konkret i den enkelte sak, og terskelen kan tenkes å variere avhengig av blant annet

fellingsgrunnlaget og kunnskapsgrunnlaget, jf. HR-2021-662-A. Eventuell usikkerhet om den fremtidige utviklingen av en bestand har betydning i vurderingen, og det ligger en viss margin i begrepet «truer» bestandens overlevelse, jf. HR-2021-662-A.

Når det gjelder effekten av påvirkninger, jf. nml. § 10, foreligger det årlige rapporter om bestandsstatus og annen vitenskapelig kunnskap som gir betydelig kunnskap om den samlede belastningen rovdyrartene utsettes for. For brunbjørn er det kjent at infanticid kan forekomme. I tillegg er det kjent at det forekommer enkelte tilfeller av ulovlig jakt. Avgangen av bjørn skjer likevel i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, og miljøforvaltningen har derfor god oversikt over de negative påvirkningsfaktorene på bjørnebestanden. At bestanden registreres årlig på individnivå ved bruk av DNA-analyser gir også god oversikt over endringer mellom år.

Departementet viser til Miljødirektoratets redegjørelse for bestandssituasjonen i den faglige tilrådingen. Miljødirektoratets vurdering er at den totale kvoten for lisensfelling av brunbjørn vedtatt av de regionale rovviltnemndene for sesongen 2024, ikke vil true bestandens overlevelse. Departementet legger denne vurderingen til grunn, og finner at vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse er oppfylt for kvotene som er vedtatt av rovviltnemndene for region 3, 5 og 8, jf. nml. § 18 andre ledd.

Øvrige anførsler

Om vedtaksmyndighet

Aktivt Rovdyrvern og Foreningen Våre Rovdyr mener at rovviltnemnder ikke har vedtaksmyndighet på bjørn, og mener bjørnebestanden skal være på eller over bestandsmålet for at rovviltnemndene skal tilkjennes vedtakskompetanse. Også andre klagere har tatt opp dette.

Utgangspunktet etter rovviltforskriften § 7 er at rovviltnemndene har vedtaksmyndighet for kvote for blant lisensfelling når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen. I kommentarene til bestemmelsen er det utdypet at «I de tilfeller der de nasjonale bestandsmålene i regionen ikke er nådd har ikke rovviltnemnden myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling og jakt.» Dette innebærer at rovviltnemnden har vedtaksmyndighet der bestandsmålet er nådd, det vil si både der bestanden ligger på og over bestandsmålet. Denne forståelsen av rovviltforskriften § 7 er lagt til grunn for forvaltningens praksis. Videre har rovviltnemndene vedtaksmyndighet for bjørn når det er 10 ynglinger eller mer av bjørn i Norge. Dette bygger på rovviltforliket av 2011 punkt 2.1.3. Det følger samtidig av rovviltforliket av 2011 punkt 2.1.3 tredje avsnitt at Klima- og miljødepartementet skal gi retningslinjer til de regionale rovviltnemndene der bestandsmålene ikke er nådd. Slike retningslinjer ble gitt i brev fra departementene til rovviltnemndene 19. mai 2023.

Departementet viser til at det for jerv og gaupe er klarlagt at alminnelige avrundingsregler, med avrundning til nærmeste heltall av gjennomsnittlig antall ynglinger siste tre år, skal benyttes ved vurdering av om det er rovviltnemndene eller direktoratet som har myndighet til

å vedta kvote. Departementet mener det er hensiktsmessig at det legges til grunn en lik praksis for artene på dette punktet.

Antall ynglinger av brunbjørn er i 2023 beregnet til 9,6, det vil si 10 ynglinger med normale avrundsregler. Det følger av dette at rovviltnemndene i alle forvaltningsregioner har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av brunbjørn for 2024.

Om føre-var-prinsippet

NOAH – for dyrs rettigheter mener føre-var-prinsippet bør komme til anvendelse i saken fordi det foreligger risiko for alvorlig og irreversibel skade på naturmangfoldet, og fordi vedtaket ikke viser til noen tidsramme for å bringe bjørn ut av statusen som sterkt truet.

Departementet viser i denne forbindelse til Miljødirektoratets vurderinger om at vedtaket ikke vil true bjørnebestandens overlevelse. Departementet vurderer som nevnt over at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger avgjørelsen kan ha for naturmiljøet. Til bjørnens status på Norsk rødliste for arter vil departementet vise til at dette er en direkte konsekvens av det nasjonale bestandsmålet Stortinget har vedtatt og føringene i rovviltpolitikken om at rovviltbestandene skal forvaltes så nær bestandsmålene som mulig.

Om Bernkonvensjonen artikkel 2 og 9

Når det gjelder Bernkonvensjonens bestemmelser viser departementet til beskrivelsen over om at nml. § 18 er utformet med sikte på å gjennomføre Bernkonvensjonen artikkel 9 nr. 1, jf. lovens forarbeider (Ot.prp. nr. 52 (2008-2009)). Bernkonvensjonen artikkel 2 oppstiller visse forpliktelser til å treffe nødvendige tiltak for å opprettholde ("maintain") eller tilpasse ("adapt") bestandene av vill flora og fauna til et nivå som blant annet skal svare til økologiske, vitenskapelige og kulturelle krav. Høyesterett har lagt til grunn at Norge er folkerettslig bundet til å sikre ulvens overlevelse i norsk natur, med henvisning til konvensjonens artikkel 2 jf. HR-2021-662-A avsnitt 67-69. Tilsvarende forpliktelse gjelder for brunbjørn.

I HR-2021-662-A avsnitt 71, fant Høyesterett det klart at Norge ikke bryter forpliktelsen «så lenge den norske delbestanden er så stor at dette bestandsmålet nås». For brunbjørn er imidlertid ikke det nasjonale bestandsmålet nådd, uten at departementet kan se at dette utelukker at forpliktelsen er oppfylt. Etter departementets vurdering kan ikke Høyesteretts uttalelse fortolkes motsetningsvis, slik at forpliktelsen brytes dersom bestandsmålet for en art ikke er nådd. Vi viser særlig til at bestemmelsens ordlyd ikke spesifikt angir et bestemt nivå eller andel den enkelte stat skal ivareta.

Når det gjelder brunbjørn, viser departementet til Miljødirektoratets redegjørelse for bestandssituasjonen nasjonalt og regionalt. I brev 19. mai 2023 til rovviltnemndene understreket departementet at «Av hensynet til bjørnebestanden og muligheten for å nå det regionale bestandsmålet, bør nemndene ved vedtak om betinget skadefelling og lisensfelling være forsiktig når det gjelder uttak av binner i regioner der man er under bestandsmålet, også utenfor forvaltningsområdet for bjørn». Etter departementets syn ivaretas dette med det nærmere angitte vilkåret som er stilt i avgjørelsen her. Departementet finner på denne bakgrunn at vedtaket ikke er i strid med Bernkonvensjonens artikkel 2 og 9.

Om Grunnloven § 112

Av dom i Høyesterett (HR-2021-662-A), som gjaldt tre vedtak om felling av ulv, står følgende vurdering om Grunnloven § 112:

«Grunnloven § 112 verner miljøet og gir rett til «en natur der produksjonsevne og mangfold bevares». Jeg kan ikke se at naturmangfoldloven § 18 er i strid med Grunnloven § 112, noe partene heller ikke har anført. Slik naturmangfoldloven og rovviltforskriften er utformet, kan jeg heller ikke se at § 112 får nevneverdig betydning som tolkningsfaktor i saken her.»

Departementet har i denne saken kommet til at vilkårene i nml. § 18 er oppfylt, og kan på denne bakgrunn ikke se at vedtaket er i strid med Grunnloven § 112.

Om naturavtalen (Kunming-Montreal rammeverket)

NOAH har videre anført at vedtaket strider mot naturavtalen. For å følge opp den globale naturavtalen vil regjeringen legge frem en stortingsmelding med en ny nasjonal handlingsplan for natur. Samtidig viser departementet til at vedtak om betinget skadefelling, som alle vedtak om uttak av rovvilt, skal skje innenfor rammene av blant annet Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven og Stortingets føringer for rovviltforvaltningen. Vi kan på denne bakgrunn ikke se at rammeverkets overordnede målsetninger, kan tillegges særlig betydning i denne saken.

Samlet vurdering

Departementet har over redegjort for den faktiske situasjonen og vurdert de rettslige vilkårene, og har kommet til at vilkårene for å åpne for en kvote for lisensfelling av brunbjørn i region 3, 5 og 8 er oppfylt. Det gjenstående spørsmålet er om det etter en skjønnsmessig vurdering skal gis slik kvote.

Departementet viser til Miljødirektoratets vurdering om at lisensfelling vil være hensiktsmessig i region 5, gitt at bestanden er over det regionale bestandsmålet. Region 3 har ikke mål om yngling av bjørn. Departementet viser til Miljødirektoratets vurdering om at en lisensfelling kvote i region 3 kan være hensiktsmessig for å begrense innvandring og skade fra bjørn fra region 5. Miljødirektoratet vurderer at kvotene for region 3 og 5 ikke vil være til hinder for å kunne nå de regionale bestandsmålene i regionene neste år.

Direktoratet viser samtidig til sin faglige vurdering av kvoter for betinget skadefelling brunbjørn i Norge 2024/2025 datert 20. juni 2024, og vurderingen der om at den totale skadefellingskvoten var satt høyt og at en effektivering av totalkvoten vil kunne gi en negativ påvirkning på mulighetene for å oppnå det nasjonale bestandsmålet og økt vekst i bestanden i regioner som ligger under bestandsmål. Direktoratet understreker at dette ligger fast. I direktoratets vurdering av skadefellingskvotene har direktoratet presisert betydningen av å ivareta binner. Departementet viser til at rovviltneemndene har unntatt bjørnebinner med unge(-r) samt hennes unge(-r) fra kvotene i region 3 og 5.

På bakgrunn av dette opprettholder departementet kvotene for lisensfelling av bjørn i region 3 og 5 i 2024.

Miljødirektoratets vurdering er at det er vanskelig å se at det er grunnlag for lisensfelling av bjørn i region 8, med bakgrunn i brunbjørnens bestandsstatus og den begrensede utviklingen i bestanden de siste årene samt kjent avgang av brunbjørn. Direktoratet mener at eventuelle uttak av bjørn i region 8 i størst grad bør gjøres ved skadefelling. Departementet bemerker at region 8 er eneste region med en bestand under det regionale bestandsmålet som har åpnet for lisensfelling av bjørn i 2024. Lisensfelling er et virkemiddel for å begrense tilvekst eller utbredelsen av en bestand, samt å begrense skader forvoldt av rovviltartene. Så lenge bestanden i den enkelte region er under det regionale bestandsmålet, skal det derfor være en restriktiv bruk av virkemiddelet lisensfelling, jf. brev fra departementet 19. mai 2023.

Departementet viser samtidig til at forekomst av brunbjørn i beiteprioriterte områder i region 8 kan medføre et vesentlig skadepotensial, og at lisensfelling kan være et egnet virkemiddel for å avverge tap av rein og sau i disse områdene, slik Miljødirektoratet også har trukket frem. Det er imidlertid særlig viktig at det settes vilkår som bidrar til å unngå at binner blir felt i regionen. Det vises til direktoratets vurdering om at man bør være forsiktig når det gjelder uttak av binner i regioner der man er under bestandsmålet, også utenfor forvaltningsområdet for bjørn. Dette er også trukket frem i brevet fra departementet 19. mai 2023. Departementet viser til at bjørnebinner med unge(-r) samt hennes unge(-r) er unntatt fra kvoten i region 8. I tillegg følger det av nemndas vedtak at lisensfellingen ville blitt stoppet dersom det blir felt to binner. Miljødirektoratets vurdering er imidlertid at et uttak av to binner i B-området i region 8 vil gi en negativ påvirkning på mulighetene for å oppnå bestandsmålet for regionen. For å unngå en slik negativ påvirkning, foreslo direktoratet ved vurderingen av fjorårets lisensfellingsskvote for bjørn i region 8 at det settes vilkår om at statsforvalteren gis fullmakt til å avslutte lisensfellingen dersom det blir avgang av binne gjennom skadefelling, lisensfelling eller annen irregulær avgang. Direktoratet viser til dette også i år.

På bakgrunn av dette anser departementet at kvoten for lisensfelling av bjørn i region 8 kan opprettholdes, men med tilleggsvilkår om at statsforvalteren gis fullmakt til å avslutte lisensfellingen dersom det blir avgang av binne gjennom skadefelling, lisensfelling eller annen irregulær avgang. Siden lisensfellingsskvoten for regionen er fylt, og det ikke blir lisensfelling i regionen, så blir ikke dette aktuelt i praksis denne lisensfellingsperioden.

Departementet presiserer at eventuelle uttak av bjørn ved skadefelling og annen irregulær avgang etter tidspunktet for nemndenes vedtak trekkes fra lisensfellingsskvotene.

Departementets konklusjon

Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemndene i region 3, 5 og 8 sine vedtak om kvoter på henholdsvis 4, 6 og 3 dyr for lisensfelling av brunbjørn i perioden 21. august – 15. oktober 2024, med det tilleggsvilkåret for region 8 som følger under. Bjørnebinner med unge(-r) samt hennes unge(-r) er unntatt fra kvotene, slik nemndene selv har vedtatt.

Den vedtatte lisensfellingskvoten for region 8 ble fylt i mai 2024, og det vil følgelig ikke bli lisensfelling av bjørn i regionen i år.

Departementet bemerker at region 8 er eneste region med en bestand under det regionale bestandsmålet som har åpnet for lisensfelling av bjørn i år. Vi viser til retningslinjene i brev fra Klima- og miljødepartementet 19. mai 2023, om at det skal det være en restriktiv bruk av lisensfelling dersom bestanden i den enkelte region er under det regionale bestandsmålet. Departementet viser også til retningslinjene i samme brev om at av hensyn til bjørnebestanden og muligheten for å nå det regionale bestandsmålet, bør nemndene ved vedtak om felling være forsiktige når det gjelder uttak av binner i regioner der man er under bestandsmålet, også utenfor forvaltningsområdet for bjørn.

I avgjørelsen har departementet lagt vekt på historikk og potensial for skade fra bjørn i region 3, 5 og 8. Det foreligger et potensial for skader på beitedyr som oppfyller vilkåret i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, og det er ikke andre tilfredsstillende løsninger enn uttak gjennom lisensfelling. Vi finner samtidig at de vedtatte kvotene ikke truer bestandens overlevelse.

Klagene er ikke tatt til følge.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Kristin Sønnesyn Berg
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Miljødirektoratet
Rovviltnemnda i region 3
Rovviltnemnda i region 5
Rovviltnemnda i region 8
Statsforvalteren i Innlandet
Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Adresseliste

Aktivt Rovdyrvern	Postboks 23	1641	RÅDE
Foreningen Våre Rovdyr	Postboks 195	2151	ÅRNES
NOAH - for dyrs rettigheter			